

Ustavnoga zakona od *naroda* u 2. članu toga istoga Zakona? — Tu neki za prvi pojam uvode tuđu riječ *nacija*, pa poneki sportski izvjestitelji upotrebljavaju izraze *nacionalna momčad* ili, da bude ljepše, *nacionalni tim*, te pišu štoviše o našem *nacionalnom* timu (što je, naravno, netočno, jer se naša momčad gotovo nikada ne sastoji od predstavnika svih narodnosti naše zemlje, pa je najbolje takvu momčad zvati »državnom«, a ne »nacionalnom«). Razumije se, da je ta tudica nepotrebna i da će *narod* u smislu čl. 1. Ustavnoga zakona biti sasvim određen, ako mu se pridruži označni pridjev (hrvatski narod, srpski narod, slovenski, makedonski, crnogorski narod).

Drugo je pitanje, ako je već imenica *puk* praktički uzmakla pred imenicom *narod* i postala gotovo arhaizam, smije li se — i može li se — onda i pridjev *pučki* svagdje zamjenjivati pridjevom *narodni*. Naoko bi se moglo učiniti, da bi to bilo najprirodnije, no — ipak nije tako. Pridjev *pučki* imao je naime — kao pridjev — i neka posebna, svoja značenja. On je značio ne samo ono, što *pripada* puku, nego i ono, što je *namijenjeno* njegovim najširim slojevima, kao i ono, što su ti slojevi davali i što daju *sámi od sebe*, samoniklo, bez škole i bez utjecaja, koji su dolazili odozgo ili izvana — i u tim značenjima taj se pridjev može korisno upotrebiti i danas.

Slikarstvo može biti *narodno*, a da zato ne mora biti *pučko*, slično kao što i umjetnik rezbar može rezbariti *narodne* motive, pa da njegov rad ne bude isto što rad čobanina, koji crta šare ili »rezucka«, što mu dođe u pamet, i ne misleći na škole, na tehnike i na perspektive, koje bi se kod toga mogle primijeniti.

Ono, što vrijedi za slikarstvo i za rezbarstvo, vrijedi — *mutatis mutandis* — i za igru, za pjevanje, za različite rukotvorine i za koješta drugo, što može biti *narodno*, a da se ipak svojom stilizacijom i svojim načinom izradbe udaljuje od onoga, što je *pučko*. Za Gotovčeve i Dobroničeve kompozicije na pr. nitko ne će reći,

da su *pučke*, premda su im motivi često uzeti iz *puka*, a to vrijedi i za mnoge plesove, koje u *narodnim* nošnjama (često također vrlo stiliziranima) izvode različne družine profesionalnih ili poluprofesionalnih plesača. Jednako bi i *pučko* sveučilište trebalo zvati *pučkim*, a ne *narodnim*, jer se u njemu predavanja drže (ili bi trebala da se drže) popularno, *pučki*, za sve naše radne ljude, za sve slojeve onih, koji žele što da nauče. A i za etimologiju, koja se od *naučne* etimologije razlikuje upravo time, što *nije* naučna, bilo bi bolje da se zove *pučkom*, a ne *narodnom* (fr. *étymologie populaire*, njem. *Volksetymologie*), kako su je g. 1932. prozvali u službenoj Gramatičkoj terminologiji za srednje škole (str. 27).

Kao što se vidi, pridjev *pučki* može i danas dobro poslužiti, da se njime izrazi ono, za što je pridjev *narodni* preširok i što se njime ne da dobro izraziti. Zato ga ne treba izbacivati i ne treba ga zamjenjivati pridjevom, koji stilistički i semantički ne može dati ono, što on daje.

J. H.

TO NIJE ZA VJEROVATI...

Piše nam jedan dopisnik iz Istre, kako u riječkoj i istarskoj štampi sve češće nailazimo na konstrukciju prijedloga za s infinitivom, na pr. *to nije za vjerovati* umjesto *pravilnoga to je nevjerojatno* ili *to se ne može vjerovati*. Ta je, veli, konstrukcija ondje upravo proširena i kod intelektualaca, a služe se njom »čak i nastavnici materinskoga jezika«. *Za doći u grad trebam dva sata* govori se ondje na svakom koraku umjesto *pravilnoga da dođem u grad...*

Nema sumnje, da je to u tim najzapadnijim područjima hrvatskoga jezika utjecaj talijanske konstrukcije prijedloga *per*, koji znači *za, zbog, radi*, i infinitiva. Ali ta konstrukcija nije u duhu našega jezika, jer kod nas infinitiv ne dolazi u takvoj sintaktičkoj vezi, pa je ne ćemo naći ni u pravilnom štokavskom narodnom govoru ni u jeziku naših dobrih pisaca. Takva

konstrukcija stoji najčešće mjesto naše namjerne rečenice, pa je talijansku rečenicu *si ritirò per vivere in pace* najbolje prevesti *повukao se, da proživi u miru*.

Od naših javnih radnika novijega vremena ovu je konstrukciju umjesto namjerne rečenice vrlo često upotrebljavao Ante Starčević: *za pokvariti puk do kraja, nametnulo mu opsjenu autonomije općina; ili: neprijatelj bo, za ojačiti se, primamljiva i dava* i sl., ali Starčević je bio velik osobenjak u jezičnim pitanjima, tako da nam ne može u ovome poslužiti kao uzor.

Ta je konstrukcija prilično proširena i u našim sjeverozapadnim krajevima, ali u njima pod utjecajem njemačkoga jezika, u kojem se s infinitivom upotrebljava prijedlog *zu*. Njemačku rečenicu *das Haus ist zu vermieten* moramo prevesti *izdaje se kuća u najam* ili *iznajmljuje se kuća*, a ne *kuća za iznajmiti*, kako često nalazimo u oglasima. Po zagrebačkim trgovinama čitamo često slične objave: *sanduci za prodati, soba za iznajmiti* i sl., umjesto *prodaju se sanduci, iznajmljuje se soba*, premda je već Maretić u Jezičnom savjetniku godine 1924. ustajao protiv ove grube pogreške navodeći, da je pravilno samo *jabuka dobra za jelo*, a ne *jabuka dobra za jesti*.

Ali da ne bude krivo riječkim i istarskim novinarima, valja istaći, da i zagrebačke novine još uvijek upotrebljavaju ovu pogrešnu konstrukciju, pa tako u »Vjesniku« od 7. prosinca na str. 12. čitamo rečenicu: *A za učiniti je bilo mnogo*. A da je možemo naći svaki dan u zagrebačkim novinama, potvrđuje i »Vjesnik« onoga dana, kad pišem ovu bilješku, t. j. 13. siječnja 1953., pa na str. 3. (ne u Oglasniku) nalazimo ovo: *Izlozi su doduše pretrpani tom robom, ali u trgovini nema ništa za kupiti*.

Zbog toga pozdravljamo inicijativu našeg istarskog dopisnika i pozivamo pisce, da se klone tih romanizama i germanizama, koji samo nagrđuju naš jezik.

Lj. J.

NEKE STILSKE NEZGRAPNOSTI U NAŠOJ ŠTAMPI

Da se u našim novinama još uvijek pojavljuju rečenice bez prava smisla, pokazat ću s nekoliko primjera, uzetih iz dnevne štampe.

U »Narodnom listu« od 9. XII. 1952. na strani 6. pročitali smo ovo: Utakmica je završena poslije vrlo uzbuđljive igre neriješenim rezultatom 45 : 45 (35 : 23) u korist »ASVEL-a«.

Položaj drugog dijela zgrade odlučio je, da se u rečenici pojavila smiješna anomalija: neriješena utakmica završila se u korist jednoga od dva kluba.

Zbog položaja riječi u rečenici mogu nastati mnoge nerazumljivosti. U već spomenutom broju »Narodnog lista« od 9. XII. 1952. štampan je članak »Kućna pomoćnica odnijela iz stana liječnika robe u vrijednosti od 100.000 dinara«.

Naš jezik izbjegava posesivni genitiv, gdje se može zamijeniti posvojnim pridjevom. Kad bi se u spomenutom naslovu zadovoljio taj jezični zahtjev, ne bi nam ni u prvi mah bilo nejasno, šta je to odnijela kućna pomoćnica, da li liječnika ili robu. Trebalo je dakle reći *iz liječnikova stana*.

Nagomilavanje suvišnoga vidimo u jednoj rečenici s prve strane »Školskih novina« od 15. I. 1953.: U predavanju je iznio, u čemu je suština politehničkog obrazovanja, kako i na koji način ovome cilju treba da služi školska radionica...

Prilog *kako* i izraz *na koji način* podjednakog su značenja, a nezgodno ih je upotrebljavati u ovakvoj vezi čak i u govoru.

Dvije usko povezane srodne riječi također su stilska griješka: Na saveznim savezima treba da ostanu samo međunarodna pitanja... (»Vjesnik«, 14. XII. 1952., str. 12.). Ovdje je taj izraz podnošljiv, ako ga promatramo sa stručnog sportskog stajališta, jer pored republičkog saveza postoji za svaku sportsku granu centralni, savezni savez. Ali ipak treba da ga izbjegavamo, kad ga možemo zamijeniti jed-